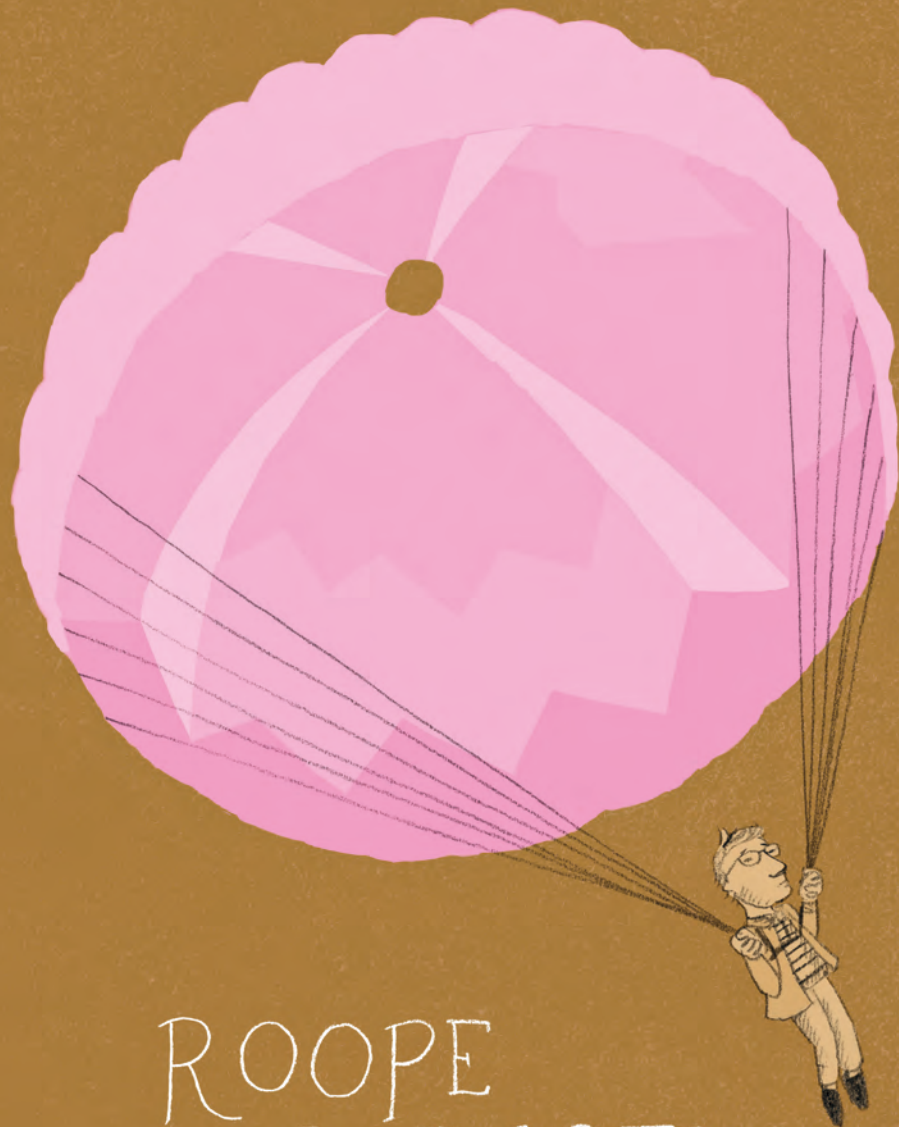

ROOPE LIPASTI

AVIOTÄRÄHDYS

Atena

Kuva: Riikka Kantinkoski

Roope Lipasti (1970) on rakastettu kirjailija, jonka terävistä huomioista on saatu nauttia niin aikuisten- kuin lastenkirjoissa. Vuonna 2019 ilmestynyt *Jälkikasvukausi* herätti lukijoissa ihmetyksensekaista riemua: moni hämmästyi, oliko kirjailija hakenut inspiraationsa heiltä kotoa.

ROOPE
LIPASTI
AVIOTÄRÄHDYS

Atena | Jyväskylä

1.

Syntymäpäiväni aamuna tuijotin valkoiseksi maalattua kattopaneelia, joka oli elänyt niin, että paljas puu pilkotti pontista kuin ikävästi paljastunut ja liikkunut salaisuus. Paneeli ei ollut yhtä vanha kuin minä, puolet iästäni, parikymppinen. Nousin pystyyn, sillä ei minua kukaan tulisi herättämään.

En toki tarkoita, että 43 vuoden iässä enää tarvitsisi pitää meteliä syntymäpäivistä – ikääntyminen kyllä ilmoittaa itsestään ilmankin kaikenlaisena lisääntyvänä kolotuksena ja narinana, joita kuuluu sekä suusta että polvista. Silti olisi kuitenkin mukavaa, jos joku vähän huomioisi.

Mutta kukaan ei huomioinut, ei koko päivän aikana.

Sain myös valita lahjani itse, ja tein sen työpäiväni jälkeen myöhään illalla. Odotin aidan takana sivutiellä, että vartijat tekisivät kierroksensa. Tiesin tarkkaan heidän aika- taulunsa ja kuinka kauan he alueella viihtyvät. Eivät monta minuuttia – haju sen varmaan teki, vaikka ei nykyään samalla tavalla haissut kuin aikoinaan ja itse olin hajuun jo kauan sitten tottunut.

Kun vartijoiden auto oli kyllin kaukana, avasin portin ja ajoin sisään, suljin portin takanani ja parkkeerasin henkilökunnan kopin taakse. Edessäni erkaantui kolme autokais- taa, joiden molemmin puolin oli lavoja. Yksi poltettavalle,

toinen kaatopaikkajätteelle, kolmas kartongeille, metallille omansa. Niiden takana oli pari ruosteista, vihreää konttia, ja siellä kohteeni loisti kesäyössä valkoisena takanaan pienet tummat jätevuoret, jotka olivat hämärän tullen salaperäisiä ja jotenkin epäsuomalaisia.

Mötikkä oli iso, pienen leikkimökin kokoinen ja muotoinen, mutta se oli muovia ja tyhjä, joten ei painanut hirveästi. Venkslasin sen peräkärryn taakse, hivutin kyytiin, sidoin hätäisesti liinoilla kiinni ja painoin kaasua. Koko operaatioon meni kahdeksan minuuttia. Se, jos mikä, on ammattilaisuutta.

Kotona sammutin Amazonin ajovalot jo hyvissä ajoin ja rullasin viimeiset metrit pihaan, ettei Riikka heräisi. Tosin ei hän siihen aikaan yleensä herännyt. Purin lastini ja tönin sen pitkäksi kasvanutta nurmikkoä pitkin takapihalle ja edelleen vajan taakse, jossa oli itsenäinen valtakuntani. Minä olin sen keisari, kuten Riikka sanoi. Hän oli myös oikeassa: se oli pieni pala Suomea, mutta se oli minun, ja siellä sain olla rauhassa. Se oli jonkinlainen avioliiton demilitarisoitu vyöhyke, ja sellaisia tarvitaan.

Hiivin sisään taloon, riisuin vaatteet jo käytävässä ja luidin vanhan, painavan takkini alle. 1950-luvulla osattiin tehdä kunnollisia peittoja, jotka painoivat niin kuin joku olisi syleillyt. Se oli rauhoittavaa, aivan kuin olisi ihminen vieressä. Nykyään valmistetaan tällaisia taas ja niitä kutsutaan painopeitoiksi, mutta ei niissä mitään uutta ole.

Kun makasin sängyssäni, kuvittelin päässeeni kuin koira veräjästä, mutta yhtäkkiä Riikka oli ovella.

– Missä sinä kävit? hän kysyi.

– En missään, rakkaani, en missään, vastasin.

Hän nuuski ilmaa.

- Sinä haiset.
- Enkä haise, kielsin.
- Mitä sinä hait tällä kertaa? hän tiuskaisi.

Näyttelin nukkuvaa. Se ärsytti Riikkaa, ja hän luovutti ja paineli omaan huoneeseensa.

Aamulla hän heräsi tavoistaan poiketen ennen minua, ja kun astuin keittiöön tiesin heti hänen käyneen vajan takana. Päätin selittää ennen kuin hän aloittaisi:

– Se on septitankki, sanoin. – Piti hakea se turvaan ennen kuin joku murskaisi sen.

– Jussi-pieni, se on paskasäiliö! Riikka sanoi.

– Se pitää vain pestä. Sisältä varsinkin, vakuutin.

Riikka sulki silmänsä niin kuin voisi sillä keinoin rajata minun typeryyteni näköpiiristään.

– Tajuatko sinä millainen tautipesäke se on? Siellä on jalkapallokentän verran bakteereita ja loiseläimiä ja herra ties mitä.

En ymmärtänyt, mitä Riikka valitti: hänhän rakasti kuolemaa. Siksi hän kai ravasi vieraiden ihmisten hautajais-sakin.

Kerroin hänelle rauhallisesti, että tankista tulee Veeralle leikkimökki. Pitää vain sahata ikkuna ja oviaukko ja pestä se huolellisesti.

– Minulla oli muuten eilen syntymäpäivä, huomautin.

– Toivottavasti kummitytölläsi on krooninen nuha, ettei haju haittaa, Riikka sanoi.

– On hän sinunkin kummityttösi.

Riikka tuhahti. Hän jaksoi riidellä Hannan kanssa.

– Leikkimökin voi maalata vaikka oranssiksi, niin se muistuttaa kurpitsaa, sanoin vielä.

Riikka syventyi ristikkoonsa – hänestä oli tullut niissä melko taitava – kunnes hän sanoi, että hänen päätään särki ja että hän oli täydellisen kyllästynyt kotkotuksiini.

Tästä assosioituneena lupasin tehdä hänelle päivälliseksi kanaa. Riikkaa se nauratti vähän, hänen kauniit silmänsä menivät sirriin ja kulmiin ilmestyivät hauskat rypyt. Mutta hän sanoi haluavansa palatessaan lihakastiketta.

Hän oli pukeutunut tyypilliseen lauantaiasuunsa: Mustaan leninkiin, mustiin sukkiin ja mustiin kenkiin. Musta ohut huivi lämmitti ja peitti hartioita. Käsilaukku oli samaa väriä.

– Kuka tänään haudataan? kysyin rauhaa tunnustellen, mutta Riikka kohautti olkiaan. Ehkä hän ei edes tiennyt. Hän vain osallistui. Lasten hautajaiset olivat hänestä parhaita, koska ne olivat kuin musta aukko, jonka läpi kaikki kulkivat ja puristuivat liki hengiltä mennessään. Suru tiivistyi ilmaan pieniksi teräviksi timanteiksi, jotka puhkoivat sisuskalut ja lävistivät sydämen. Silloin hän varmaankin tunsii olevansa oikeasti elossa.

Hautajaisiin oli helppo mennä, kukaan ei kysynyt henkilöllisyyspapereita. Päinvastoin sukulaiset iloitsivat kun oli vieraita. Se osoitti, että vainajalla oli ollut ystäviä. Ja jos joku tuli kyselemään, sitä saattoi keksiä mitä tahansa. Oi, olimme nuorena samassa koulussa! Tapasimme ensimmäisen kerran työn merkeissä! Kävimme samassa kerhossa, mutta siitä on jo kauan! Hän oli miellyttävä ihminen. Niin niin, ikävä tulee. Kerran kysyin, itkettikö Riikkaa hautajaisissa, ja hän sanoi että toisinaan. Itku tarttuu siinä missä naurukin, ajattelen. Tunteet leviävät pisaratartuntana kuten bakteerit ja virukset. Ehkä ne jopa ovat sukua toisilleen. Kirkon jälkeen Riikka meni aina myös muisto-

tilaisuuteen. Se oli koko homman suola. Istua hieman syrjemmällä ja tarkkailla tilannetta surullisin ja määrätietoisin katsein, eikä kukaan epäillyt mitään. Ehkä hän katseli vainajan kuvaa pöydällä kynttilän vieressä ja koetti kuvitella, millainen ihminen tämä oli ollut.

Riikka sanoi joskus, että kahvi ja kakku oli joka tapauksessa hankittu ja ostettu, ja se mikä jäi yli, meni roskiin ja toimitettiin kaatopaikalle eli minulle. Näin ollen hänen mielestään oli pelkästään reilua, että hänkin sai osansa.

Itse harrastin linnunpönttöjä ja istuin pitkiä aikoja katonharjalla kiikareineni ja katselin lintuja. Kerran olin vähällä pudota – silloin Riikka olisi päässyt jonakin lauuantaina ihan aitiopaikalle ja lähes juhlan pääosaan.

*

Septitankki odotti minua vajan takana kuin suurenmoinen kuukunanmuna. Viritin painepesurin ja aloitin. Oli hyvin tyydyttävää nähdä, kuinka terävä vesisuihku irrotti muovista kellertymät ja maan painamat tahrat. Oli kuin olisin maalannut tankkia puhtaaksi. Pestyäni sen piirsin mustalla tussilla oviaukon sekä ikkunan ja käynnistin moottorisahan, ja vaikka tankin sisältä löyhähti käytetty ilma, en säikähtänyt vähästä.

Pesin myös sisuksen huolellisesti ja jätin kuivumaan. Toistaisin pesun seuraavana päivänä pesuaineen kanssa. Kun tankki olisi putipuhdas, maalaisin sen. Veera ilahtuisi. Hänen mielikuvituksensa voisi kasvattaa tankin vaikka linnan mittoihin. Ulkoa se saattaisi olla pieni ja vaatimaton mutta sisällä olisi kuningattaren sali ja lukuisia makuuhuoneita. Veeran ikäisten silmät olivat oikealla korkeudel-

la näkemään sellaista, mitä ei itse tullut enää ajatelleeksi. Veeralla oli edelleen hankaluuksia r-kirjaimen kanssa, mikä on ikävää ottaen huomioon hänen nimensä, mutta hän oli tässäkin asiassa luova. Pienempänä hän pärisytti huuliaan r-kirjaimen kohdalla, mikä teki hänen prrrrrinsessuudestaan entistä uskottavampaa, sillä utojahan kuninkaalliset keskimäärin ovat.

Istahdin koivupöhlille ja katselin ympärilleni. Tynnyreitä, tiilikasa, harjaterästä, puutarhakalusteita, vanhanaikainen isoeutypyöräinen polkupyörä – keräilyharvinaisuus! – keittiön puuliesi, vesipata, lautakasa ja paljon muuta.

Valtakunnassani oli kaikki hyvin.

Kun Riikka palasi hautajaisista, hän ihmetteli, miksi ruoka ei ollut valmiina, vaikka olin luvannut niin. Pyysin anteeksi, menin vaihtamaan vaatteet ja ryhdyin toimeen. Portaikon seinältä minua katseli koko suku, kuka kiukkuisemmin ja kuka ymmärtäväisemmin. Riikan äiti näytti lempeältä, vaikka ei hän ollut sellainen ollut. Mikään ei ollut koskaan kyllin hyvää hänen tyttärelleen, ja minun nimeäni hän ei tuntunut oppivan millään. »Tuo» kelpasi vuosikausia. Tuleeko tuo mukaan? Pyydä, että tuo tekee sitä ja tätä. Et kai sinä mene naimisiin tuon kanssa? Mutta Riikka meni, ja anopilla oli häissä musta hame.

Riikka oli käynyt iltapäivällä myös äitinsä haudalla:

– Se rehotti kuin apinan perse. Hanna ei käy siellä ikinä, hän sanoi. Hän oli nyppinyt rikkaruohot ja vienyt haudalle kukkasen, jonka joku hautajaisvieras oli jättänyt kirkkoon.

– Mutta Hanna kävi äitinne luona, kun tämä eli, sanoin ennen kuin ehdin hillitä itseäni. Huomasin heti, miten Riikan kädet puristuivat nyrkkiin.

– Anteeksi, en tietenkään tarkoittanut, että... kiirehdin

sanomaan, mutta Riikka ei tehnyt mitään, mulkaisi vain. Hän istui keittiön pöydän ääressä juhla-asussaan ja täytti puolihuolimattomasti ristikkoa siitä mihin oli aamulla jäänyt. Hän sanoi, että hänen äitinsä olisi voinut elää hyvinkin liki satavuotiaaksi, ellei onnettomuutta olisi tapahtunut.

– Mikä on kasvihuone? Ansari! hän puhisi itseksensä ennen kuin jatkoi: – Tämän päivän saattoväki oli surkeaa, ne eivät osanneet surra kunnolla, arvokkaasti. Sureminen on taitolaji, sitä pitää harjoitella.

Näin mielessäni iloisen hautajaisseurueen, joka naureskeli papin puheille ja unohti lopulta vainajan alttarille.

– Vieraat olivat meidän ikäisiä ihmisiä, Riikka jatkoi.
– Ajattelin, että me, tai ainakin minä elän vielä vähintään 50 vuotta. Sinullahan on huonot geenit.

Hymyilin Riikalle kaikilla geeneilläni. Viisikymmentä vuotta oli pitkä aika Riikkaa. Mutta myötä- ja vastoinkäymisissä, niinhän se menee ja niin me olimme toisillemme luvanneet.

Hän meni vaihtamaan yllleen jotain mukavampaa. Kohta hän asteli alas yllään rento kotiasu, jonka alta hänen vatsansa pyrki esiin. En ollut huomaavinani. Sen sijaan kerroin hänelle työpaikalla näkemästäni Marimekon kukkakuvioisesta muovipöydästä, jonka entinen pomoni Toivonen oli tuonut.

– Miksi et kerää jotain järkevää, kuten rahaa? Riikka kysyi.

– Ajattelin, että voisit pitää siitä pöydästä.

– Ajattelit väärin, Riikka sanoi, mutta ojensi suklaalevyn ja toivotti hyvää myöhästynyttä syntymäpäivää.

Ilahduin lahjasta ja tiesin jo, että hakisin hänelle pöydän ja laittaisin sen olohuoneen nurkkaan, jossa se pikku hiljaa

ansaitsisi olemassaolonsa oikeutuksen. Niin käy ihmisillekin: ensin sitä tutustutaan ja sitten aletaan vähä vähältä tulla keskenään toimeen, kuka paremmin ja kuka huonommin. Täydellistä suoritusta ei tee kukaan.

Pilkoin salaatin, katoin pöydän ja pyysin Riikan syömään. Olimme syöneet yhdessä suurin piirtein yhdeksän tuhatta kertaa, ja useinhan sitä ajatellaan, että yhteiset ruokailut yhdistävät.

Katsoin, miten Riikka nousi vaivalloisenoloisesti nari-sevalta ja kauhtuneelta teeveesohvalta. Uusi sohva voisi piristää kotiamme, ajattelin. Mietin myös, että meidän pitäisi ryhtyä harrastamaan liikuntaa. Riikassa alkoi olla aika paljon naista. Minussa ei sitten ollut lainkaan niin paljon miestä.

JOS ONNI
POTKAISEE,
ÄLÄ POTKAISE
SITÄ TAKAISIN.

Jussin ja Riikan avioliitto on kestänyt myötä- ja vastatuulet sekä kunnan rajuilmat. On melkein ihme, että pariskunta on vielä yhdessä. Riikan sisar Hanna ei ymmärrä asiaa, ja Jussikin kaippaa vanhoihin aikoihin, joista muistuttavat enää kirjahyllyyn asetellut matkamuistot.

Kun kotona ketuttaa, sitä alkaa viihtyä työpaikalla, vaikka se olisi kaatopaikka. Sieltä Jussi tuo kotiin hylättyä tavaraa, kuten jämerän sohvan, joka yllättää sille istuvan pariskunnan. Kesän edetessä muitakin yllätyksiä ilmaantuu, ja kaatopaikan väki joutuu koville. Tapahtumien polttopisteessä Jussi alkaa pohtia, mitkä asiat hän voisi jo saatella oikeille jätteenkäsittelylavoille – ja kannattaako puhuvaa kissaa kuunnella.

Aviotärähdys on sekä humoristinen että vakava romaani kiltistä miehestä ja väärinymmärretystä naisesta. Vaikka koti olisi paha ja turvaton paikka, voi sinne olla ikävä. Kaikkea ei pidä silti sietää, ja vuosikausien asemasohvavaihe saa joskus loppua.

9 789523 006560

ISBN 978-952-300-656-0

84.2

atena.fi

Kansi: Elina Warsta / solmu.nu